

Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, Naalakkersuisut suliniutigalugu pisussaaffilerneqassasut FN'ip peqquserlulluni iluanaarniarneq akiorniarlugu isumaqatigiissusiaa Kalaallit Nunaanni atuutilissasoq, suliarlu tamanna aalajangigassatut siunnersuutip matuma aalajangiiffigineqareernerata kinguninngua aallartinneqassasoq

(Naalakkersuisut siulittaasuat aamma Nunanut allanut tunngasunut naalakkersuisoq)

Akissutitut allakkiaq

(Naalakkersuisut siulittaasuat aamma Nunanut allanut tunngasunut naalakkersuisoq)

Inatsisartunut ilaasortamut Sara Olsvigimut, Inuit Ataqatigiinneersumut qujavugut peqquserlulluni iluanaarniarnerup pinaveersaartinneqarnissaata anguniarneqarnissaa pillugu aalajangigassatut siunnersuusiormat.

Inuit Ataqatigiit siunnersuut taanna siunnersuutigisimavaat pissutigalugu peqquserlulluni iluanaarniarnerup aatsitassarsiortut akornanni immikkut ajornartorsiutaasarmat, nunallu tamalaat akornanni pissutsit tamakkununga tunngassutillit ersarluttarmata, Inuit Ataqatigiillu isumaqarmata peqquserlulluni iluanaarniarneq pillugu FN'ip isumaqatigiissutaata atuutilerneqarneratigut pissutsit taamaattut pakkersimaarneqassasut.

Naalakkersuisut peqquserlulluni iluanaarniarneq sukannersumik isumaqarfigaat akiorneqarnissaalu pingaartitalugu. Taamaattoq Inuit Ataqatigiit peqquserlulluni iluanaarniarneq aatsitassarsiortut akornanniinnaq pisartutut Naalakkersuisut isiginnigilaat, suli alimasinnerusumik tamanna qimerloortariaqartutut isigigamikku.

FN'ip peqquserlulluni iluanaarniarneq pillugu isumaqatigiissusiaata siunertaraa nunat ilaasortaasut akornanni suleqatigiinneq nukittorsarneqarlunilu siuarsarneqassasoq peqquserlulluni iluanaarniarneq pisortatigoortumik aqutsisoqarfinni namminersortunilu peqatigiilluni akiorneqassasoq kissaatigineqarmat. Taamaattoq isumaqatigiissusiap taaguut peqquserlulluni iluanaarniarneq isumaatigut imarisaa immikkut nassuiaasersorsimangilaa, isumaqatigiissusialluunniit iluani nunat peqatigiit ilaasortaasut peqquserlulluni iluanaarniarneq pinngitsoortinniarlugu qanoq pakkersimaarinnittassanersut malittarisassiuunneqarsimangillat, oqartussanilluunniit malittarisassat maleqqullugit qanoq nunani assigiinngitsuni tikkuussisoqartassanersoq innersuussisoqarsimanani. Uagut politikerit kalaallit tassaavugut qulequttamut tamatumunnga isummertussat peqquserlullunilu iluanaarniarnerup pinngitsoortinnissaanut malittarisassiorussat, malittarisassallu taakku maleruarneqarnissaanut qulakkeerisussat – isumaqatigiissusiaqaraluarpat isumaqatigiissusiaqanngikkaluarpuunniit.

2012-imi Siumut Akitsinnguaq Olsen aqutigalugu siunnersuusiortoq Naalakkersuisut FN'ip peqquserlulluni iluanaarniarneq pillugu isumaqatigiissusiaq atortussanngortissagaat. Taamanikkut Inuussutissarsiornermut Aatsitassaqarnermullu naalakkersuisoq Ove Karl Berthelsen decembarip 12-anni 2012-imi §37 aqutigalugu apeqquummi UKA2012/27-imi akissuteqarpoq Naalakkersuisut suli isumaqatigiissusiap atortuulersinneqarnissaanut kaammattuuteqarsimangitsut, aammattaq atortuulersitsinerup nassatariumaagassai iternga tikillugu qanoq ittuussanersut, tassungalu ilanngullugit aningaasartuutit qanoq annertutigissanersut sukumiisumik misissuivigineqarsimangitsut unnerlugit.

2013-imi Doris Jakobsenip Siumumeersup siunnersuutigaa Naalackersuisut pisussaaffilerneqassasut Qallunaat Naalagaaffiat attaveqarfigalugu Kalaallit Nunaat Extractive Industries Transparency Initiative (EITTI – Aatsitassanik paaallutik tunisassioortartut akimut ersitsumik suleriaaseqarnissaat pillugu suliniut)-mi nunatut maalaaruteqarsinnaasut isigineqalissasoq (candidate/compliant country status), taanna nunat tamalaat akornanni, ingammillu aatsitassarsioortunut immikkut peqquserlulluni iluanaarniartarneq pinaveersaartinniarlugu sakkussaavoq tulluuttoq.

Siunnersuut 2013-imi Inatsisartut ukiakkut ataatsimiinneranni akuerineqarpoq, tassungalu tapiliullugu Naalackersuisut 2013-imilu EITI-p ataatsimeersuareernerata kingorna suliniutigilerpaat atorfilittat aqqutigalugit pisortatigoortumik Qallunaat Nunaanni ministeriaqarfiit tamakkununga attuumassuteqartuni attaveqarfigineqartalissasut. Alisinnerusoq isigalugu tamakku ataavartumik eqqartorneqartassapput suleqatigiissitami Danmarkimi Erhvervs- og Vækstministeriap aamma Inuusutissarsioornikkut, Aatsitassaqaarnikkut Sulisoqaarnikkullu Naalackersuisoqarfiup akornanni pilersinneqarsimasumi.

Taakku tunuliaqutaralugit maannakkut Naalackersuisuusup pissusissamisoortut isigaa Kalaallit Nunaat FN'ip peqquserlulluni iluanaarniartarneq pillugu isumaqatigiissusiaanut ilanngunneqarnissaa suliniutigineqassappat. Taamaattoq Naalackersuisut isumaqanngillat isumaqatigiissusiap ataaniilernissaq immi allannguumaartoq, tamannaluunnit pisariaqartinneqassappat.

Kalaallit Nunaanni peqquserlulluni iluanaarniartoqartarnersoq, taamaattoqassappallu tamanna qanoq annertutiginersoq immikkut iternga tikillugu misissuiffigineqarnikuunngilaq. Taamaattoq pingaartut oqaatigineqassaaq Fraser Institute tutsuigineqaaqisoq kingullermik nalunaarusiorami nalunaarsimasoq Kalaallit Nunaanni peqquserlulluni iluanaarniartoqanngitsoq, peqquserlullunilu iluanaarniartoqarnissaanut ulorianaateqanngitsoq. Taamaalluni qaqugukkulluunniit Kalaallit Nunaanni peqquserlulluni iluanaarniartoqarsimanissaa takorluukkatulluunniit arajutsineqarsimasussatullu pissutissaqanngilaq.

Peqquserlulluni iluanaarniartarneq Naalackersuisut imatut paasivaat peqquserluttoq tassaasoq taamaattussaaitaanani kimulluunniit tunnissutissamik ajunngitsorsiasamilluunniit neqeroorluni allamut iliuuseqartitsiniarsarisoq, imalt. paarlattuanik sunngitsuusaaqqusisoq, aammattaaq kinaluunniit taamaattussaaitaanani tunissutissamik ajunngitsorsiasamilluunniit tiguisoq, noqqaasoq, kajumissaarisorluunniit. Tamanna peqquserlunnertut isigineqassaaq kikkunniluunniit pisortatigoortumik atorfeqartuni toqqagaanikkullu suliaqartitaasuni. Taamaattoq taamatut iliuuserineqartartut imminni pinerliineroerput. Iliuutsit taamaattut Danskit pinerlitsaalisitsinermut inatsisaanneereerput, taamatuttaaq Kalaallit Nunaanni pinerlitsaalisitsinermut inatsimmiillutik.

Kisianni Kalaallit Nunaat malittarisassaqaanngilaq immikkut Inatsisartunut ilaasortanut politikkip sulinerullu akornanni iseriattumik immikkut aningaasatigut ajunngitsorsisinneqartarnerinut tunngasuni, soorlu namminersortunik sullissinermikkut siunnersortitut akissarsiarissartinneqartarnerannut tunngassutilinni. Taamaammatt piffissaq manna iluatsillugu Inatsisartut siulittaasuannut kaammaattuutigineqarsinnaavoq ajornartorsiut tamanna qanimut alakkarterluaqqullugu.

Namminersorlutik Oqartussat peqquserlulluni iluanaarniartarneq pakkersimaarniarlugu iliuuseqartareerput tunissutisarneq allatigulluunniit aatsitassaqaarnikkut suliaqarnermi ajunngitsorsiaqartinneqartarneq pinngitsoortinniarlugu, aammattaaq aktieselskabit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut iluanni selskabit ingerlatseriaasissaq pitsaasoq anguniarlugu malittarisassaliortoqareerpoq.

Iluatsillugu eqqaasitsissutigissavara Naalakkersuisut 2013-imi ukiakkut ataatsimiinnermi whistle-blower ordningi pillugu oqallittoqarmat imatut aaqqiisoqassasoq piareersimallutik nalunaarmata, pissaanermik atornerluisoqannginnissaa imalt. pisortat aningaasaataat unioqqutitsisumik atornerlunneqannginnissaat anguniarlugu iliuusissat qimerloorneqassasut, qulakkeerneqassasorlu pisortanut allattoqarfimmi sulisut taamaattoqarsimassappat atorfirmik annaanissaat annilaanngatiginagu aarlerisaarisinnaasut, taamatullu namminersorlutik suliffiutillit aaqqissuussisinnaasut qulakkeerlugu sulisumik, pilersortimik pisisartumik allallu akornanni torinngitsumik inatsisitigulluunniit unioqqutitsilluni iliuuseqartoqarpat nalunaaruteqarnissamut tunuarsimaassanatik.

Naalakkersuisut tamakkunani isumaat allanngorsimangilaq. Taamaattoq soorlu oqallinnermi eqqaagipput, Justitsministeria ataatsimiititaliamik pilersitsisimavoq, maanna pisortani suliffeqarfimmi aaqqissuussat qanoq isikkoqarnerinik qulaajaasussamik, taakkulu sukkut pitsaaquteqarnerisut sukkullu pitsaanngissuseqarnerisut nalilersortussaavaat. Taamaalillutik Naalakkersuisut maannangaaq pissutissaqarsorinngillat siunertatta pitsaasut tigussaasumik suli inatsisiliorfiginissaannut . Allatut oqaatigalugu avataaniit isummersoqateqarnissaq pisariaqartipparput, Naalakkersuisut namminneq isumaliuteqareernitta saniatigut. Maannamut inissisimanerput ammatipparput siunissamilu toqqarumaagassatta akornanni suli killilersuiniangikkallarpugut.

Tassungattaaq atatillugu Naalakkersuisut saniatigut suliaqartarnerup iluani, tunissutisisarnermut tunngasuni, ajunngitsorsiaqartinneqartarnermi allatigulluunniit salliutinniarneqartarnermi malittarisassat Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik allattoqarfiisa iluanni aqutsivinnilu allani tunaartarineqartussanik pilersitsiniarluni maannangaaq iliuuseqarniarput. Malittarisassat taakku piareerpata, Naalakkersuisut pilersaarput taakku Sinerissami kommunalbestyrelsenut, GA-mut, SIK-mut NUSUKA-mullu siammartiterneqassasut isumassarsiffiginnaasassatut.

Naalakkersuisut taamatut pilersaarput qanorluunniit Justitsministeria whistle-blower ordningit pillugit aalajangigaqaraluarpat, Inatsisartulluunniit Naalakkersuisunut Kalaallit Nunaat FN'ip peqquserlulluni iluanaarniartarneq pillugu isumaqatigiissusiaanut ilanngutissasoq piumasaqassagaluarpata piumasaqassanngikkaluarpataluunniit.

Taamatut oqaaseqarluta Naalakkersuisut aalangiiffigeqqullugu siunnersuut taamatut isikkoqartillugu tapersorsorpaat, siunnersuutillu Inatsiseqarnermut ataatsimiititaliamut suliarineqarnissaa innersuutigalugu.